

Brüssel, 27. aprill 2018
Rev1

TEADE SIDUSRÜHMADELE

ÜHENDKUNINGRIIGI VÄLJAASTUMINE JA ENERGIA SISETURG

Ühendkuningriik esitas 29. märtsil 2017 Euroopa Liidu lepingu artikli 50 kohase teate oma kavatsuse kohta liidust välja astuda. See tähendab, et kui ratifitseeritud väljaastumislepingus¹ ei kehtestata muud kuupäeva, lõpetatakse kõigi liidu esmaste ja teiseste õigusaktide kohaldamine Ühendkuningriigi suhtes alates 30. märtsist 2019 kell 00.00 Kesk-Euroopa aja järgi („väljaastumise kuupäev“)². Sel hetkel saab Ühendkuningriigist „kolmas riik“³.

Väljaastumiseks valmistumine on lisaks ELile ja liikmesriikide ametiasutustele oluline ka eraõiguslike isikute jaoks.

Pidades silmas ebamääraast olukorda, eelkõige seoses võimaliku väljaastumislepingu sisuga, tuletatakse sidusrühmadele meelde õiguslikke tagajärgi, millega nad peavad arvestama, kui Ühendkuningriigist saab kolmas riik.

Kui võimalikus väljaastumislepingus sisalduda võivas üleminekukorras ei lepita kokku teisiti, ei kohaldata alates väljaastumise kuupäevast enam Ühendkuningriigi suhtes ELi õigusnorme energiaturu reguleerimise⁴ valdkonnas. Sellel on eelkõige järgmised tagajärjed.

¹ Läbirääkimised Ühendkuningriigiga väljaastumislepingu sõlmimiseks on praegu käimas.

² Lisaks võib Euroopa Ülemkogu kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artikli 50 lõikega 3 otsustada ühehäälselt kokkuleppel Ühendkuningriigiga, et aluslepingute kohaldamine lõpetatakse hilisemal kuupäeval.

³ Kolmas riik on riik, mis ei ole ELi liige.

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiiv 2009/72/EÜ, mis käsitleb elektrienergia siseturu ühiseeskirju (ELT L 211, 14.8.2009, lk 55); Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiiv 2009/73/EÜ, mis käsitleb maagaasi siseturu ühiseeskirju (ELT L 211, 14.8.2009, lk 94); Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta määrus (EÜ) nr 713/2009, millega luuakse Energeetikasektorit Reguleerivate Asutuste Koostööamet (ELT L 211, 14.8.2009, lk 1); Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta määrus (EÜ) nr 714/2009 võrkudele juurdepääsu tingimuste kohta piiriüleses elektrikaubanduses (ELT L 211, 14.8.2009, lk 15); Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta määrus (EÜ) nr 715/2009 maagaasi ülekandevõrkudele juurdepääsu tingimuste kohta (ELT L 211, 14.8.2009, lk 36); Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2011. aasta määrus (EL) nr 1227/2011 energia hulgimüügituru terviklikkuse ja läbipaistvuse kohta (ELT L 326, 8.12.2011, lk 1).

1. PÕHIVÕRGUETTEVÕTJATE VAHELINE HÜVITAMINE

Määrusega (EÜ) nr 714/2009⁵ on kehtestatud põhimõtted, mis käsitlevad põhivõrguettevõtjate vahelise hüvitismehhanismi ja võrkudele juurdepääsu tasusid.

Kõnealuste põhimõtete alusel on komisjoni määruses (EL) nr 838/2010⁶ sätestatud, et ELi põhivõrguettevõtjatele makstakse hüvitist selle eest, et nad oma võrkude kaudu kannavad üle piiriüleseid elektrivooge. Selle hüvitisega asendatakse ülekandetasud võrkudevaheliste ühenduste kasutamise eest.

Kolmandatest riikidest imporditud ja neisse riikidesse eksporditud elektri kohta on komisjoni määruses (EL) nr 838/2010⁷ sätestatud, et kogu kolmandatest riikidest kavakohaselt imporditud ja neisse kavakohaselt eksporditud elektri puhul makstakse põhivõrgu kasutustasu, kui asjaomane riik ei ole sõlminud lepingut liidu õiguse kohaldamise kohta. Alates väljaastumise kuupäevast kohaldatakse seda sätet ka Ühendkuningriigist imporditava ja sinna eksporditava elektri suhtes.

2. VASTASTIKUNE SEOTUS

ELi gaasi ja elektri siseturu õigusaktidega on kehtestatud eeskirjad võrkudevahelise ühendamisevõimsuse jaotamise kohta ja sätestatud mehhanismid nende rakendamise lihtsustamiseks. Nimelt on:

- komisjoni määruses (EL) 2016/1719⁸ kehtestatud põhivõrguettevõtjatele võrkudevahelise ühendamisevõimsuse jaotamiseks forvardturul ühtne jaotamiskeskond. Selles on sätestatud turuosaliste jaoks keskne kontaktpunkt pikaajalise ülekandevõimsuse reserveerimiseks kogu ELis.
- Komisjoni määrusega (EL) nr 2017/2195⁹ on kehtestatud Euroopa tasakaalustamiskeskonnad standardsete tasakaalustamistoodete vahetamiseks. Kuna need toimivad ühtsete kontaktpunktidenä, võimaldavad need ELi põhivõrguettevõtjatel kiiresti hankida tasakaalustamisenergiat teiselt poolt riigipiiri.

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta määrus (EÜ) nr 714/2009 võrkudele juurdepääsu tingimuste kohta piiriüleses elektrikaubanduses (ELT L 211, 14.8.2009, lk 15), vt eelkõige artiklid 13 ja 14.

⁶ Komisjoni 23. septembri 2010. aasta määrus (EL) nr 838/2010, millega kehtestatakse põhivõrguettevõtjate omavahelise hüvitamise mehhanismi ja ülekandetasusid käsitleva ühise regulatiivse lähenemisviisi suunised (ELT L 250, 24.9.2010, lk 5), vt lisa A osa punktid 2 ja 3.

⁷ Komisjoni määruse (EL) nr 838/2010 lisa A osa punkt 7.

⁸ Vt komisjoni 26. septembri 2016. aasta määruse (EL) 2016/1719 (millega kehtestatakse võimsuse jaotamise forvardturu eeskiri (ELT L 259, 27.9.2016, lk 42)) artiklid 48–50.

⁹ Vt komisjoni 23. novembri 2017. aasta määruse (EL) 2017/2195 (millega kehtestatakse elektrisüsteemi tasakaalustamise eeskiri (ELT L 312, 28.11.2017, lk 6)) artiklid 19–21.

- Komisjoni määrusega (EL) 2015/1222¹⁰ on kehtestatud ühtne järgmise päeva turu ja päevasise turu mehhanism ELi elektriturgudel. See aitab turuosalistel korraldada tarnelähedasel ajal hulgittehinguid üle ELi piiride. Ühtne järgmise päeva turu mehhanism ja ühtne päevasise turu mehhanism on kesksed vahendid ELi elektrienergia siseturu loimimiseks. Määrusega (EL) 2015/1222 on ette nähtud ka ühtsed nõuded määratud elektriturukorraldajate nimetamise kohta turgude liitmisel. Nende ülesanne on vastu võtta turuosaliste korraldusi, üldiselt vastutada korralduste sobitamise ja jaotamise eest kooskõlas ühtse järgmise päeva ja ühtse päevasise turu mehhanismi tulemustega, avaldada hindu ning arveldada ja kliirida tehingutest tulenevaid lepinguid kooskõlas asjaomaste turuosaliste vaheliste kokkulepete ja eeskirjadega. Määratud elektriturukorraldajatel on õigus osutada oma teenuseid muudes liikmesriikides kui liikmesriik, kus nad on elektriturukorraldajateks määratud.

Alates väljaastumise kuupäevast ei osale Ühendkuningriigis paiknevad ettevõtjad ühtses jaotamiskeskonnas võrkudevahelise ühendamisvõimsuse jaotamiseks forvardturul, Euroopa tasakaalustamiskeskondades, ühtses järgmise päeva turu mehhanismis ega ühtses päevasise turu mehhanismis. Ühendkuningriigis paiknevad määratud elektriturukorraldajatest saavad kolmanda riigi ettevõtjad, kellel ei ole enam õigust osutada turgude liitmise teenuseid ELis.

3. ELEKTRI JA GAASIGA KAUPLEMINE

Määrusega (EL) nr 1227/2011¹¹ on keelatud ELi elektri ja maagaasi hulгимүүgiturgude kuritarvitamine. Et turu kuritarvitajaid tõhusalt vastutusele võtta, on määruse (EL) nr 1227/2011 artikli 9 lõikes 1 sätestatud, et ELi turuosalistel peavad end registreerima oma riiklikus energeetikasektorit reguleerivas asutuses. Kolmandate riikide turuosalistel on kohustatud end registreerima selle liikmesriigi energeetikasektorit reguleerivas asutuses, kus nad tegutsevad.

Alates väljaastumise kuupäevast saavad Ühendkuningriigis asuvad turuosalistel kolmandast riigist pärit turuosalisteks. Seetõttu need turuosalistel, kes asuvad Ühendkuningriigis ja soovivad jätkata kauplemist ELi energia hulгимүүgitoodetega, peavad alates väljaastumise kuupäevast määruse (EL) nr 1227/2011 artikli 9 lõike 1 kohaselt end registreerima energeetikasektorit reguleerivas asutuses selles liikmesriigis, kus nad tegutsevad. Määruse (EL) nr 1227/2011 artikli 9 lõikes 4 on sätestatud, et registreerimise vorm tuleb saata enne niisuguse tehingu sõlmimist, millest tuleb teatada.

Ühendkuningriigist pärit turuosalistel registreeriv reguleeriv asutus vastutab selle eest, et määruse (EL) nr 1227/2011 artiklite 13–18 kohaseid nõuete täitmise sätteid oleks võimalik tõhusalt kohaldada.

¹⁰ Vt komisjoni 24. juuli 2015. aasta määruse (EL) 2015/1222 (millega kehtestatakse võimsuse jaotamise ja ülekoormuse juhtimise suunised (ELT L 197, 25.7.2015, lk 24)) II jao 5. ja 6. peatükk.

¹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2011. aasta määrus (EL) nr 1227/2011 energia hulгимүүgituru terviklikkuse ja läbipaistvuse kohta (ELT L 326, 8.12.2011, lk 1) (energia hulгимүүgituru terviklikkuse ja läbipaistvuse määrus).

4. INVESTEERINGUD PÕHIVÕRGUETTEVÕTJATESSE JA ÜLEKANDESÜSTEEMI HALDURITESSE

Direktiivides 2009/72/EÜ¹² ja 2009/73/EÜ¹³ on sätestatud põhivõrguettevõtjate ja ülekandesüsteemi haldurite sertifitseerimine. Direktiivi 2009/72/EÜ artiklis 11 ja direktiivi 2009/73/EÜ artiklis 11 on sätestatud, et kolmandast riigist pärit isiku või isikute poolt kontrollitavat põhivõrguettevõtjat või ülekandesüsteemi haldurit sertifitseeritakse teatavate eeskirjade kohaselt. Eelkõige on direktiivides sätestatud, et liikmesriigid ja komisjon peavad hindama, kas kolmandast riigist pärit isiku või isikute poolt kontrollitava põhivõrguettevõtja või ülekandesüsteemi halduri sertifitseerimise võimaldamine võiks seada ohtu liikmesriigi ja ELi energiavarustuse kindlust.

Alates väljaastumise kuupäevast saavad põhivõrguettevõtjatest ja ülekandesüsteemi halduritest, keda kontrollivad Ühendkuningriigist pärit investorid, kolmanda riigi investorite kontrollitavad põhivõrguettevõtjad ja ülekandesüsteemi haldurid. Et need põhivõrguettevõtjad ja ülekandesüsteemi haldurid saaksid jätkata oma tegevust ELis, peavad nad olema sertifitseeritud vastavalt direktiivi 2009/72/EÜ või direktiivi 2009/73/EÜ artiklile 11. Liikmesriigid võivad sertifitseerimisest keelduda, kui sertifitseerimine seab ohtu liikmesriigi varustuskindluse.

5. SÜSIVESINIKE GEOLOOGILISE LUURE, UURIMISE JA TOOTMISE LUBADE ANDMIS- NING KASUTAMISTINGIMUSED

Direktiivis 94/22/EÜ¹⁴ on sätestatud eeskirjad süsivesinike geoloogilise luure, uurimise ja tootmise lubade andmiseks. Kõnealuses direktiivis on sätestatud muu hulgas see, et menetlused peavad olema avatud kõigile üksustele ning lube tuleb anda objektiiivsete avaldatud kriteeriumide alusel. Vastavalt direktiivi 94/22/EÜ artikli 2 lõike 2 teisele lõigule võivad liikmesriigid riigi julgeolekuga seotud põhjustel keelduda võimaldamast juurdepääsu nimetatud toimingutele ja nende läbiviimist üksustele, kes on tegelikult kolmandate riikide või nende kodanike kontrolli all.

Alates väljaastumise kuupäevast kohaldatakse direktiivi 94/22/EÜ artikli 2 lõike 2 teist lõiku juhul, kui luba on antud või taotletud üksusele, kes on tegelikult Ühendkuningriigi või Ühendkuningriigi kodanike kontrolli all.

¹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiiv 2009/72/EÜ, mis käsitleb elektrienergia siseturu ühiseeskirju (ELT L 211, 14.8.2009, lk 55).

¹³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiiv 2009/73/EÜ, mis käsitleb maagaasi siseturu ühiseeskirju (ELT L 211, 14.8.2009, lk 94)

¹⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 1994. aasta direktiiv 94/22/EÜ süsivesinike geoloogilise luure, uurimise ja tootmise lubade andmis- ning kasutamistingimuste kohta (ELT L 164, 30.6.1994, lk 3).

Üldist teavet leiab komisjoni energeetikaalasel veebilehelt (<https://ec.europa.eu/energy/en/home>). Vajaduse korral lisatakse kõnealusele veebilehele täiendavat teavet.

Euroopa Komisjon
Energeetika peadirektoraat